

Adnan Kadrić
Muamer Hodžić
Univerzitet u Sarajevu – Orijentalni institut

UDK 930.85 (497.6 Mostar) "17"
061.27 (497.6 Mostar) "17"

JEDAN RUKOPIS VAKUFNAME VISOKOG DVORSKOG SLUŽBENIKA AHMED-AGE MOSTARCA U TOPKAPI SARAJU

Sažetak: U radu se obrađuje posljednja, dopunjena vakufnama iz rukopisne knjige vakufnama kapuage Ahmed-age Bošnjaka iz 1653. godine. Rukopis se nalazi u Topkapi Saraju u Istanbulu (TSMA.d. 6927). U tekstu vakufname, pored vakufa u Istanbulu, opisuje se i Ahmed-agin vakuf u Mostaru, koji uključuje čitaonicu, odnosno medresu, te veliki broj knjiga čiji su naslovi taksativno nabrojani. Stoga je vakufnama od velikog značaja ne samo za proučavanje kulturnog života u Mostaru sredinom 17. stoljeća nego i za proučavanje života historijske ličnosti kapuage Ahmed-age Mostarca, znamenitog dvorskog age iz 17. stoljeća. Radi se o objektu čitaonice i biblioteke u Mostaru koji danas više ne postoje.

Ključne riječi: Ahmed-aga Bošnjak, vakufnama, 17. stoljeće

Uvod

U arhivu Topkapi Saraja u Istanbulu nalazi se knjiga vakufnama kapuage Ahmed-age (TSMA.d. 6927). Knjiga ima 55 listova (fol. 3v-55r) ispisanih čitkim i krupnim neshom, u devet redova po stranici. U njoj se nalaze tri Ahmed-agine vakufname. Na marginama rukopisa ispisane su raznovrsne bilješke. Prva i treća vakufnama sadrži kustode. Prva vakufnama je bogato ukrašena lijepim unvanom sa floralnim motivima (3v-18r). Stranice rukopisa uokvirene su pozlaćenom ivicom obrubljenom s dvije tanke crne linije. Bilješka o kadiji koji je ovjerio vakufnamu nalazi se u kolofonu rukopisa (fol. 5v). Navedena knjiga vakufnama Ahmed-age iz Topkapi Saraja prepisana je na osnovu

izvornika i ovjerena 1662, odnosno 1665. godine. Prva vakufnama uglavnom sadrži podatke o brojnim Ahmed-aginim vakufima u središtu Istanbula, dok druge dvije predstavljaju svojevrsnu dopunu postojećih vakufa i donose neke promjene u načinu i uvjetima funkcioniranja vakufskih objekata.

U ovom prilogu fokus je na rukopisu treće vakufname koja je ujedno i najobimnija (fol. 34v-55r). Vakufnama je datirana u prvoj dekadi mjeseca muharrema 1064. godine po hidžri, odnosno od 22. 11. do 1.12. 1653. godine. U dokumentu su spomenuti vakufski objekti u Istanbulu i Mostaru kao i odredbe i način upravljanja vakufima.¹

Na stranicama rukopisa nalaze se i bilješke ovjerene pečatima rumelijskog i anadolskog kazaskera, kao i pečati nadležnih osoba za sprovođenje uvjeta vakufname, poput inspektora vakufa Abdullatifa Muderris-zadea i drugih čija se imena spominju u vakufnami. Prijepis je ovjeren u prisustvu mutevelije Osman-age, kojeg je na tu dužnost odredio sam vakif Ahmed-aga. Inače, Osman-aga je bio Ahmed-agin oćuh i u to vrijeme je bio jedan od dvorskih aga.

Povod pisanja i nadovjere vakufname koju obrađujemo bilo je obraćanje izvjesnog Mustafa-age sina Abdullaha iz mahale Hajrudin-bega u blizini Aja Sofije, koji je nakon smrti Ahmed-age tražio da se sudskim putem utvrde granice sa Ahmed-aginim vakufom. Nakon što su granice utvrđene, sve je sudski ovjereno u prisustvu mutevelije i svjedoka.² Bilješka o tom je sačinjena

1 Treba napomenuti da postoji još jedna knjiga vakufama kapuage Ahmed-age u Topkapi Saraju (TSMA.d. 7044) koja također ima Ahmed-aginu vakufnamu iz 1057/ 1648. kao i vakufnamu iz 1064/ 1653. godine. Druga vakufnama u navedenoj knjizi vakufnama zapravo je proširena i doradena vakufnama koja sadrži vakufe u Mostaru. Pošto se u Topkapi Saraju nalazi i knjiga s vakufnamom Hasan-age Bošnjaka, koji je ubijen zajedno sa Ahmed-agom, bilo bi dobro ispitati relacije između dvorskih aga u Enderunu u vrijeme Ahmed-age. U vakufnami Hasan-age Bošnjaka, koji je jedno vrijeme također bio babussaade-aga, jedan od potpisnika je i jedan od dvorskih aga - Ahmed-aga sin Alije. Navedena vakufnama datirana je 15.04.1056/ 31.05.1646. godine. U Hasan-aginoj vakufnami među svjedocima čina legalizacije potpisan je Ahmed-aga uz čije ime se spominju sljedeće atribucije "ponos primjernih i uglednih, Ahmed-aga sin Alijin, zapovjednik gulama/ sultanske posluqe na Kapiji/ Porti uzvišene sreće" (*fahri l-emāsil ve-l-a'yān Ahmed Āgā bin 'Alī ser-gulāmān-ı bābu s-sa'ādeti l-'aliyye*).

2 Tekstovi vakufnama radi lakše evidencije prepisivani su i u sidžile vakufnama. U jednom od sidžila vakufnama, koji se danas čuva u Arhivu Generalne direkcije vakufa u Ankari, nalaze se i prijepisi navedenih vakufnama Ahmed-age. (VGMA, Vakıf Kayıtlar Arşivi Defter: 575, str. 8, No, 16). U prijepisima se nalaze i bilješke o promjenama u vakufu. Prepisane vakufname u sidžilu imaju istu dataciju kao ovjerene vakufname u rukopisu u Topkapi Saraju, uključujući i datacije naknadnih bilješki o promjenama u stanju vakufa.

u prvoj dekadi mjeseca redžeba 1067. godine po hidžri (druga polovina aprila 1657. godine).

Neposredno prije smrti, Ahmed-aga je obavljao dužnost kapuage. To znači da je bio visoki dvorski službenik koji je upravljao službama i bio zadužen za nadzor i odgoj kandidata u dvorskoj školi Enderuna. Kapuaga je bio na vrhu hijerarhije dvorskih službenika u kojoj su se nalazili još hazinedar baša, saraj-aga i ćehaja saraj-age. Kapuaga je nadzirao vanjsku dvorsku svitu, dok je starješina crnih evnuha (*kızlar ağası*) nadzirao unutrašnju svitu.

Kapuaga je imao ulogu posrednika preko kojeg je osmanski vladar davao dozvolu za ulazak kroz glavnu kapiju Dvora i prijem kod sultana. Njegove odaje nalazile su se s desne strane glavne kapije koja se zvala Vrata sreće (*Babüssaade*) i predstavljala je ulaz u unutrašnji dio Dvora (*Enderun*). Zbog važnosti pozicije i dužnosti koje je obavljao, kapuaga je imao rang vezira i prema ceremonijalnom protokolu stajao je odmah nakon velikog vezira i šejhul-islama. Kapuage su vršili nadzor nad sedamdesetak džamija i njihovih vakufa. Mutevelije spomenutih vakufa imali su obavezu da svake godine viškove prihoda predaju kapuagi, koji ih je prosljeđivao sultanu.³

U ranijem periodu na Dvor su birani uglavnom mladići koji su stizali devširmom i isticali se posebnim vještinama. Tu su prolazili obrazovanje na različitim jezicima, obučavali se i stjecali vještine u različitim oblastima kako bi mogli obavljati neku od brojnih službi i poslova na Dvoru.

U 17. stoljeću u navedenim službama sve je više bilo muslimanske djece koja su na te pozicije dolazila uglavnom putem devširme.⁴ Takav je slučaj bio i sa Ahmedagom sinom Alije, koji se istakao u svom poslu i stekao ogromno bogatstvo. Svoju imovinu je stalno uvećavao s napredovanjem u službi, a veliki dio sredstava je uvakufio za potrebe šire zajednice u Istanbulu, Meki, Medini i Bosni.

U ovom prilogu dajemo prijevod posljednje, dopunjene vakufname Ahmed-age Bošnjaka iz rukopisa u Topkapi Saraju (TSMA.d. 6927, fol. 34r-55r).

[Sudska ovjera vakufname]

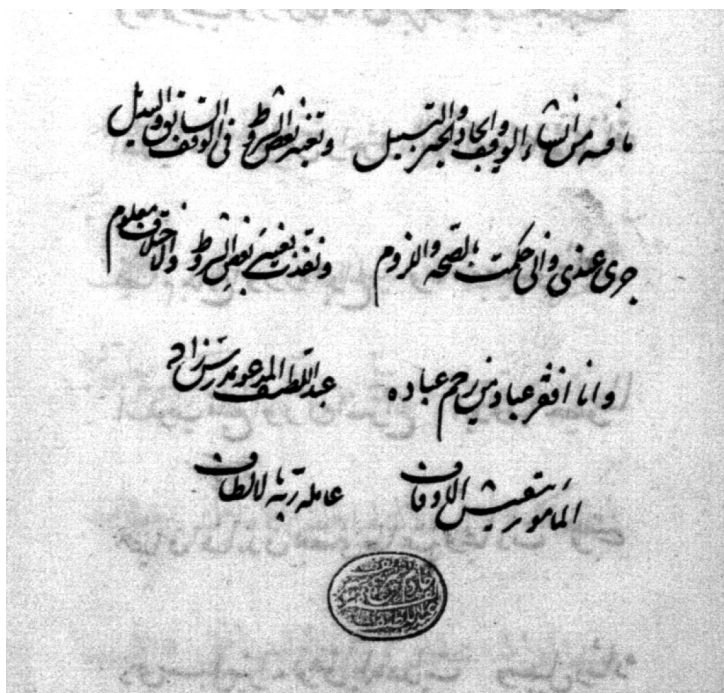
U njoj [se bilježi] osnivanje zadužbine, utemeljenje hajrata i određivanje namjene / promjena nekih uvjeta iz ranijeg vakufa i njihove zamjene // To se odvijalo preda mnom, te ja presudih da

3 İsmail Hakkı Uzunçarşılı 1988, 354-357; Halil İnalcık 1997, 570-571.

4 Aladin Husić 2023.

ispravno i neopozivo to je / izvršena je izmjena nekih uvjeta a razlika je znana. // Najsiromašniji od robova sam ja - Onoga što se robovima Svojim smilova. / Abdullatif, znani kao Muderris-zade // ovlašteni za kontrolu vakufa / neka mu Gospodar njegov bude blag!⁵

[tekst u ovalnom pečatu:
Ubogi 'Abdullaṭīf, sluga šerijata časnoga]⁶

Sudska bilješka o ovjeri Ahmed-agine vakufname
(TSMA. D.6927, fol. 34r)

5 Mā-fīhi min inšā'i l-waqfi wa-ī ḡādi l-ḥayri wa-t-tasbīl / wa-taḡayyuri ba'da l-šurūṭi fī l-waqfi s-sābiq wa-t-tabdīl // ḡarā 'indī wa-innī ḥakamtu bi-ṣ-ṣiḥḥati wa-l-luzūm / wa-nuffiqat taḡyyuru ba'da š-šurūṭi wa-l-iḥtilāfi ma'lūm // wa-ana afqaru 'ibādi man yarḥamu 'ibādahu / 'Abdu-l-laṭīf al-mad'uwwu bi-Mudarris-zāda // al-ma'mūru bi-taftīši l-awqāf / 'āmalahu Rabbuhu bi-l-alṭāf. (TSMA. D.6927, fol. 34r)

6 al-faqīr 'Abdullaṭīf ḥādīmu šar'i šarīf.

Prijevod vakufname

U ime Boga Milostivog Samilosnog

Beskrajna hvala i zahvala uzvišenom Poznavatelju tajni i stanja u nevidljivom svijetu gajba, Onome koji opskrbljuje ono što je na kopnu i na morima, koji je dostojan i kome priliči da na pravi put upućuje, koji je sve bića stvorio u savršenom redu i iz ničega sve stvoreno izveo na neponovljiv način. Hvala Onome koji je posebno uputio odabrane, istaknute ljude, neke na pokornost i ibadet a neke na staze dobročinstava i pomaganja, upute i put pravovjerja da ih sa dostizanjem onosvjetske opskrbe probudi iz sna ravnodušja.

Neka niske dragulja od salavata i pozdravi, kao rasute zvijezde, budu upućene vladaru svih bogougodnika, vojskovođi u poretku čistih duša, početku vjerovjesništva i pečatniku risale poslanstva, najboljem od ljudi, zagovorniku za grješne na Danu proživljenja, Miljeniku Božijem, Poslaniku kojem niko nije sličan, Muahmmedu Mustafi, neka je na njega Božiji mir i blagoslov, i ostalim vjerovjesnicima, duša čistih. On je onaj koji je počašćen i kome se obraća krasnim riječima *“da te nije, da te nije, ne bih ni nebesa stvorio”* a njegov ummet je bolji i vjeri predaniji od ostalih zajednica.⁷

Neka su beskonačni pozdravi i selami kojima kraja nema osobi toj, osobina plemenitih, svim ashabima i porodici njegovoj. Svako od njih ovom slabashnom umetu ukazuje na pravi put i poziva na staze pomaganja u istini, neka je Uzvišeni Bog zadovoljan svima njima i onima koji ih slijede sve do Sudnjeg dana.

Povod za pisanje i uređenje ove knjige o vakufu šerijatom utemeljenom i sadašnji povod za govor o vakufu kojim se upravlja i vodi računa te njegov opis i potvrđivanje [jesu sljedeći]: u štićenom Istanbulu, novom dvoru sultanskom⁸,

7 [34v] Bi-smillāhi r-raḥmāni r-raḥīm / Ḥamd-i bī-ḥadd ve şenā-yı lā-yu‘add ol vāqıf-ı esrār ve eṭvār / ve ‘ālem-i ğayb ve rezzāq-ı mā-fi l-berri ve l-bihār cenābına / ihdāya sezā ve elyaq ve aḥrādur ki kāffe-i kā’inātu / nizām-ı bedi‘ üzere ibdā‘ ve ‘amme-i maşnū‘atı / üslüb-ı menī‘ üzre ihtirā‘ edüb ḥuşuşen / a‘yân-ı insāndan ba‘zını tã‘at u ‘ibādet ve ba‘zını / daḥi sübül-i ḥayrāta tevfiq ile hidāyet ve sebīl-i reşāda / [35r] irşād ve tedārük-i zād-ı me‘ād ile nevm-i ğafletden / iqaz eyledi ve cevāhir-i manzūm-ı şalavāt ve zevāhir-i / menşūr-ı taḥiyyāt ol sultān-ı qātibe-i evliyā ve sipehsālār-ı / qāfiye-i aşfiyā fātiḥa-i sūre-i nübüvvet ve ḥāttime-i risāle-i / risālet efḍal-i efrād-ı beşer şeffi‘ü l-‘uşat fi yevmi / l-maşher Ḥabīb-i Ḥudā resül-i bī-hemtā Muḥammed Muştafā / şallallāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem ve ‘alā sã‘iri l-enbiyā rūḥ-ı muṭahharlarına / olsun ki law lāka law lāka mā ḥalāqtu l-aflāka hitāb-ı / müstetābı ile muḥāṭab ve mükerrrem olub ümmeti daḥi /

8 Danas Topkapı Saraj.

visoko poštovani Ahmed-aga sin Alijin, neka je trajno u središtu povjerenja i sigurnosti, onaj koji je zbilja glavni dvorski aga na Kapiji sreće, stožer probranih i bliskih Istini, najbolji od posjednika moći i uprave, koji uživa čast, sreću i upotpunjenje, dodatnu slavu i veličinu, traga za dobrim i lijepim djelima, žudi za dobročinstvima i sevabima, kada mu je stigla uputa od Istinitog, shvatio je da ovaj prolazni svijet nije mjesto stalnog boravka i vječnosti, da je sreća njegova slična poniženju, da samilost naprezanje njegovo prati, da je bogatstvo blizu ovisnosti o drugom, da oslanjanje na takvo nešto zalag za loša djela, da je onaj ko uživa u njemu u opasnosti od pomračenja a onaj ko boravi na njemu [na kraju] počašćen časom smrtnim, da su na njemu imetak i položaj nepouzdati a vlast i stečevina nepostojani, kako se može razumjeti iz časnog ajeta – “*Ono što je kod vas prolazno je a ono što je kod Boga vječno je*” – [al-Nahl, 96]; plemenito razumijevanje i predano slijeđenje vodi ka brzom spoznaji da “... *dobro koje za sebe unaprijed osigurati naći ćete kod Allaha*” - [al-Muzammil, 20]; spoznao je smisao časnog govora poslanika odabranog: “*Kada čovjek umre prestaju i njegova djela izuzev u tri slučaja: ako ostavi neko znanje kojim će se ljudi koristiti, dobro dijete koje će se moliti za njega ili ostavi trajnu sadaku*”.

Budući da je shvatio smisao značenja poželio je da unaprijedi prijašnje vakufe i promijeni neke od odredbi nečim što je preče.⁹ Kako bi trajno dobro, koje će biti spomenuto, imalo neophodan kontinuitet i bilo trajno stabilno, te sve pojedinosti oko časnog vakufa, došao je (vakif) lično u šerijatsku sudnicu,

9 [35v] sā'ir ümenden mufaḍḍal u müsellemdür ve taḥiyyât-ı bî-gāye / ve teslîmât-ı mâ-lâ-nihāye ol zât-ı kerîmü l-ḥisâlât cümle-i / aşḥâb ü âli üzerine olsun ki, her biri bu ümmet-i / za'tfe-i tarîq-i ḥaqqā hādî ve sübül-i tevfiqa münâdîlerdür / rıdvânullâhi te'âlâ 'aleyhim ecma'in ve 'alâ men itteba'ahum ilâ yevmi / d-dîn. İşbu kitâb-ı vaqf-ı şer'inüñ taḥrîr / ve taşîrine bâ'is ve bu ḥiṭâb-ı ḥabs-i mer'inüñ taşvîr / ve taqrîrine sebeb-i ḥâdiş oldur ki maḥrûse-i İstanbul'da / sarây-ı cedîd-i sulṭânî dâme medâren li-l-emni ve l-emânide [36r] bi l-fi'l Bâbu-s-sa'âde Âġâsı olan 'umdetü l-ḥavâşş / ve l-muqarrebîn zübdetü aşḥâbi l-'izzi ve t-temkîn şāḥibü ş-şerefi / ve s-sa'âdeti ve l-kemâl sāḥib-i ezyâlî l-mecdi ve l-iclâl / tâlibu l-ḥayrâti ve l-ḥasenât râġıbu ş-şadaqâti / ve l-meberrât ḥazreti Aḥmed Âġâ ibn 'Alî vaqtâ-ki kendilere / hidâyet-i Ḥaq erişüb bu dâr-ı fenâ cāy-ı qarâr ve beqâ / olmayub devleti zillet ile hem-tâ rahmeti zaḥmeti ile hem-pâ / ġinâsı 'ināye qarîn finâsı fenâya rehîn na'imî ḥaṭar-ı / zevâlde muqîmî şerefi-irihâlde ve māl u cāhı [36v] bî-qarâr ve mülk-i emlâki müste'âr edigine vâqıf olub / Mâ-indakum yanfadu wa mâ-'inda llâhi bâq mefhûm-ı şerîfi tab'-ı pāk-i / serî'u l-idrâkine münsâq wa-mâ-tuqaddimü li-anfusikum min ḥayrin / tağîdûhu 'inda llâhi mantûq-ı münîfinden zihn-i selîmi / agâh ve kelâm-ı şerîf-i muştafavî ki İqdâ mâta ibnu âdami / inqata'a 'amaluhu illâ 'an şalâşin - 'ilmin yuntafa'u bihi waladun şâliḥun / yad'û lahu wa-şadaqatun ġariyatun fehvâsını mülâḥaza / eyledi ise evqâf-ı sābiqaların tevfi'r ü teksîr ve ba'zînuñ / şurûṭını ilâ mâ-huve evlâ tebdîl ü tağyîr murâd edüb.

mjesto kojem se obraća i ubogi i moćni, u pratnji postavljenog mutevelije, oslonca uglednika, Osman-age sina Abdulmenana, očuha kojeg dobrovoljno priznaje kao vlastita oca, da potvrdi i upotpuni pitanje službenog registriranja i utvrđivanja odredbi dobročinstva.

Ranije sam u ime Allaha, tražeći zadovoljstvo svoga najuzvišenijega Gospodara, već bio utemeljio neke vakufe 15. dana mjeseca ševvala 1057. [13. novembra 1647] godine. U vrijeme dok su još bili u mom posjedu, neke od uslova i odredbi sam razjasnio, neke zamijenio, neke umanjio ili uvećao i dao da se sačini vakufnama u prisustvu Kefevi Abdurahman-efendije dok je on bio na dužnosti kontrolora vakufa Dvaju časnih harema (Mekka i Medina).

Nakon toga, 28. zul-kađeta 1060. godine [22. novembra 1650], kada se na spomenutoj dužnosti kontrolora nalazio Sirozi Mustafa-efendija, u njegovom sam prisustvu neke od uslova izmijenio, a neke vakufe drugim pridružio kako bih unaprijedio svoj hajrat. U vakufnama koju sam dao da se napiše u njegovu prisustvu sačuvao sam kod sebe izmjene koje su uslijedile nakon prvih promjena. Sada je situacija sljedeća:

Nekretnine koje sam stekao nakon tih mojih uvakufljenja nalaze se u štićenom Istanbulu u blizini Aja Sofije, ispod Alay Kōška, u mahali Hajrudin-bega. Omeđene su javnim putem s jedne strane, privatnim putem s druge, posjedima Rahtuvan Ali-age i Ali-age, posjedom Mustafa-age, te konakom Ajše-hanume kćerke Mustafa-bega s vanjske i unutrašnje strane. Nekretnine čine brojne kuće, hamam, konjušnica (ahar), podrum i bašča, i dva dućana koja se nalazi ispod. To sam kupio za deset tovara (1.000.000 akči) od Ajše sultanije poznate kao Dördinci Haseki¹⁰ kojoj sam isplatio rečenu cijenu. Tu je i konak koji je u mom vlasništvu sa svim pratećim objektima.

Zatim, parcela u blizini hamama Gedik-paše, u mahali Divane Alija, koji se uzima pod godišnji zakup od 140 akči u korist vakufa rahmetli Imam-bega. Zemljište graniči sa posjedom odabranog među prvacima Salih-age sina Mehmed-age, sadašnjeg emina (povjerenika) carskog brodogradilišta, privatnim posjedom hadži Mehmeda, posjedom Eškindži Husejin-baše, i jednim dijelom sa imanjem Ummihane Hatun i privatnim putem. U okviru granica zemljišta nalazi se zgrada koja ima zasebnu avliju, zatvoreni prolaz, ukupno pet odaja (stanova) na prizemlju i spratu s nužnikom od kojih se svaka izdaje za po dvije akče dnevno. To sam kupio od Pehlivan Hamza-

10 Žena sultana Murata IV (1623-1640).

bega za 200.000 akči čiju sam cijenu isplatio i stekao sva prava vlasničkog raspolaganja.¹¹

Takoder (vakuf) u štićenom gradu u blizini Šehzade-džamije u mahali Emin Nureddin poznatoj kao Burmalı mesdžid koji se graniči s vakufskim odajama (stanovima), privatnim posjedom Ajşe-hatun kćerke Zopin Mehmed-age, zatim dućanima i privatnim putem na kraju. (To su) četiri prizemne odaje koje se iznajmljuju po jednu akču dnevno i svaka ima zasebnu sofı, nužnik i avliju. Odaje s ulazom na prizemlju i spratu koje zajedno imaju zaseban bunar i pola sokaka s kapijom. To je ukupno pet zasebnih odaja za porodične osobe, koje sam kupio od umrlog zapovjednika sejmena (*sekbambaşı*) Ibrahim-age sina Muslihuddin-age i isplatio mu 70.000 akči.

Pored toga, tu je i parcela na omeđenom zemljištu koje se nalazi na Hodža-paşı u štićenom gradu, a iz vakufa Hodža-paşe. Omeđena je džamijom

11 [37r] zikr-i âti şadaqa-i câriye-i lâzımü l-istimrâr ve tafşili / câ'ı vaqf-ı şerîf-i dâ'imü l-istiqrârların iqrâr / ve itmâm-ı emr-i tescil ve ihkâm-ı ahkâm-ı birr ü tesbîl / içün bi z-zât kendi meclis-i şer'-i 'âlî lâ-zâle / merci'an li l-esâfil ve l-e'âlîde vaqf-ı âti-i ma'hûde / li-ecli t-tescil mütevellî naşb u ta'yîn olunan zaḥru / l-a'yân kendülerün babalıḡı 'Oşman Âḡâ ibn 'Abdummennân / maḥzarında bi t-tav'i ş-şâf iqrâr ve i'tirâf edüb / muqaddemâ biñ elli yedi Şevvâli l-mükerrerminün on beşinci günü [37v] Müfettiş-i evqâf-ı Haremeyn-i Şerîfeyn bulunan merḥûm Kefevî / 'Abdurrahman Efendî zamânında ḥasbeten li-llâhi te'âlâ ve taleben / li-merdât-i Rabbi l-'aliyyi l-a'lâ ba'zı evqâf / edüb şurût u quyûdın beyân ve tebdil / ve taḡyîr ve taqlil ü teksîri merreten ba'de uḥrâ yedümde / olmaq üzere anuñ ḥużûrında vaqfiyye taḥrîr êtdirdükden soñra / biñ altmış zi-l-qa'deti ş-şerîfesinün yigirmi sekizinci / günü Müfettiş-i Evqâf-ı mezbûre bulunan Sirozî / Muştafâ Efendî zamânında ol şurûtuñ ba'zını [38r] tebdil ü taḡyîr ve daḡı ba'zı evqâf ilhâkı ile / ḥayrumı teksîr idüb anuñ ḥużûrında daḡı [taḥrîr] êtdürdügüm / vaqfiyyemde ke-zâlik tebdil ü taḡyîri merreten işre l-ülâ / yedümde qomışdum el-ḥâletü hâzihi ol vaqflarumdan soñra / mâlik oldıḡım 'aqârâtumdan maḥmiyye-i İstanbul'da Ayaşofyâ / qurbında Alay Köşki altında Ḥayrüdîn Bey Maḥallesi'nde / vâqi' bir tarafdan tarîq-i âmm ve bir tarafdan tarîq-i ḥâşş / ve bir tarafdan Raḥtuvân 'Alî Âḡâ mülki ve bir tarafdan / Muştafâ Âḡâ mülki ile 'Âyişe Ḥânım ibneti Muştafâ Bey menzili [38v] ile maḥdûd dâḡilen ve ḥâricen büyüti 'adide ve ḥammâm / ve âḡûr ve zîr-i zemîn ve bâḡçe ve altında iki bâb / dükkânı muḥtevi Dördinci Haseki demekle ma'rûf / 'Âyişe Sultândan on yük aqçeye iştirâ ve qabz / ve def'-i semen eyledügüm mülk menzilümi bi-cümleti t-tevâbi'i ve l-levâḡıq / ve yine maḥrûse-i mezbûrede Gedik Paşa Ḥammâmı qurbında / Divâne 'Alî Maḥallesi'nde vâqi' 'arşasınuñ merḥûm / İmâmı Bey Vaqfi'na senede yüz kırq aqçe muqâta'ası / olub bir tarafdan ḥâlâ Tersâne-i Âmire Emîni olan [39r] zübdetü l-a'yân Şâlih Âḡâ ibn Mehmed Âḡâ mülki ve bir tarafdan / Ḥacı Mehmed mülki ve bir tarafdan Eşkinçi Ḥüseyn Beşe mülki / ve bir tarafdan ba'zen Ümmühâni Ḥâtûn mülki ve ba'zen tarîq-i / ḥâşş ile maḥdûd başqa ḥavlu ve zuḡâq kapulı ve kenîfli / birer bâb taḡtânî ve fevqânî her biri ḥâlâ ikişer aqçe / ile icâr olunan beş bâb oḡaları muḥtevi / olub binâsını Pehlivân Ḥamza Beyden iki yüz biñ / aqçeye iştirâ ve qabz ve def'-i semen eyledügüm oḡalarumuñ / cemî'-i mülk binâsını bi-cümleti l-ḡuḡûq ve'l-murâfiq ve yine maḥrûse-i ...

spomenutog vakufa, konakom čiji prihod uživa sin Ebu Ahmeda, jednim dijelom sa Hodža-pašinim vakufom, sa privatnim putem, privatnom zgradom u kojoj je radionica sa presom za cijedenje ulja od susama (şirûğan-hâne), zajedno sa svim potrebnim pratećim alatom na koju se Hodža-pašinom vakufu plaća mukata od 720 akči godišnje.¹²

Isto tako tu je i konak u zaštićenom Uskudaru u Kefçe mahali koji se uvjetno daje na korištenje imamu (mesdžida) spomenute mahale. Konak graniči s privatnim posjedom Mustafe Čelebija, mojim (drugim) posjedom i privatnim putem. Taj posjed sam kupio od ranijeg kapu-age Ahmed-age za 350 velikih srebrenjaka (riyali kuruş) čiju sam cijenu isplatio. Njegova je dužina u građevinskim mjerama 24 a širina 12 lakata, i ima površinu oko 280 lakata. Na toj parceli sam sagradio zgradu s dvije odaje za porodične ljude na donjem i na gornjem spratu, avlijom i toaletom. Svaka od njih sada se iznajmljuje po jednu i po akču dnevno.

Zatim, u spomenutoj Kefçe-mahali u šticićenom Uskudaru dvije prizemne kuće sa sofama, avlijom i zajedničkim bunarom. Svaka od njih se iznajmljuje po jednu akču dnevno. One se graniče s konakom (menzil) koji je vakuf umrle Rahime-hatun, te vakufom Piri-bega, mojim posjedom i privatnim putem. To sam kupio od nasljednika spomenute umrle Rahime-hatun kojima sam isplatio 26. 000 akči.

U šticićenom Uskudaru, u spomenutoj Kefçe-mahali, četiri kuće na sprat, tri prizemnice, hamam, bunar s vodom, pekaru i toalet koji se s unutarnje strane graniče s imanjem Ishak-age, zatim posjedom Ahmed-age, koji je bio glavni hamamdžija, i privatnim putem. (Na istoj lokaciji) S vanjske strane tu su i tri kuće na sprat i dvije prizemnice, velika konjušnica, bunar s vodom, nužnik i veliki voćnjak u kome se nalazi pregrada za ustavu (dolap) za navodnjavanje i velika bašta. Odredio sam da se dnevno uzima po osam akči na odgođeno

12 [39v] mezkûrede Şâhzâde Câmî'-i Şerîfî qurbında Burmalı / Mescid demekle ma'rûf Emîn Nuruddîn Maħallesî'nde / vâqî' bir tarafı vaqfı olan oṭalara ve bir tarafı / Zopin Meħmedmed Âġâ qızı 'Âyişe Hâtûn mülki ve bir tarafı / dekâkîn ve bir tarafı tarîq-i hâşşa muntehî yevmî birer / aqçeye icâr olunan her biri başqa şofa ve kenîf ve muħavvatalu / dört bâb tahtânî ve yevmî ikişer aqçeye icâr olunan / tahtânî ve fevqânî bir bâb oṭaları mecmû'ina maħşûş / bir bi'r-i mâ ve nişf zuqâq qapısı ile merhûm Sekbânbaşı [40r] Muşlihuddîn Âġâzâde İbrâhîm Âġâdan yetmiş biñ aqçeye / iştirâ ve qabz ve def'-i semen eyledüğüm cümle beş bâb müte'ehhilîn / oṭalarını ve yine maħmiyye-i mezbûrede Hoca Paşada / vâqî' arşası yine Hoca Paşa Vaqfı'ndan bir tarafı yine / vaqf-ı mezkûr-i câmî'i ve bir tarafdan Ebû Ahmed oğlu taşarrufında / olan menzil ve bir tarafdan ba'zen yine Hoca Paşa / Vaqfı ve ba'zen tarîq-i hâşş ile maħdûd arşasınûñ / senede Hoca Paşa Vaqfı'na yedi yüz yigirmi aqçe muqâta'ası / olan bir bâb şirûğan-hânenûñ mülk binâsını...

vrijeme. Moj privatni konak koji sam kupio od spomenutog kapuage Ahmed-age za 4.272 srebrene groše (riyali kuruş).¹³

Također su tu i prihodi od nekretnina koje sam kupio za 2.600 srebrenih groša, i isplatio ih hadži Redžepu, sina Fazlija. One obuhvataju 12 prizemnih odaja za porodične ljude koje se iznajmljuju po jednu akču dnevno, te dvije odaje na sprat koje se trenutno izdaju za po dvije akče dnevno, a nalaze se u mahali Husama Dulbentčije. Graniče u dijelu s posjedima Jermenke po imenu Sara, Jermena po imenu Murat, i Jermenke po imenu Nazli, vakufom Ahmed-bega, te posjedima Hatidže-hatun kćerke Sulejmana, odabaše Fazlija i javnim putem.

Za sve moje nekretnine i prihode koje sam uvakufio u ime Uzvišenog Boga, za vakuf koji je šerijatsko-pravno validan i jasan, uvjetujem sljedeće:

Dok sam živ, ja ću biti upravitelj svoga vakufa i samostalno ću po svojoj volji i izboru upravljati prihodima i rashodima.

Propisuje se da nakon moje smrti spomenuto upravljanje vakufom bude dodijeljeno mome očuhu Osman-agi, a nakon njega djeci djece njegove i tim redosljedom nakon njih. Neka se stan koji se nalazi pod Alay Koškom, u kojem stanujem zajedno sa svojim majkom Kerima-hatun, osloncem časnih majki, nakon naše smrti izdaje pod kiriju od po osam akči dnevno, s plaćanjem unaprijed ili na poček. Od novca koji se unaprijed uprihodi od moga vakufa u novcu, neke se podmiri dug od 5.000 groša koje sam uzeo ranije od svog vakufa i neka se ostatak pridoda vakufu.

13 [40v] içinde olan cümle âlât-ı lâzimesiyle ve yine / mahrûse-i Üsküdar'da Kefçe Mahallesi'nde vâqî' bir taraftan / mahalle-i mezbûre imâmına meşrûta olan menzil ve bir tarafı / Muştafâ Çelebi mülki ve bir tarafı yine kendi mülküm ve bir tarafı / tarîq-i hâşş ile maḥdûd binâ zirâ'ıyla tûlen yigirmi dört / ve arzen on iki be-ḥesâb-ı şaṭrancî iki yüz seksen zirâ' / sâbiqan qapû âğâsı olan Ahmed Âğâdan üç yüz elli / qıt'a riyâlî gürûşa iştirâ ve qabẓ ve def'-i semen eyledüğüm / 'arşa üzerine kendüm binâ eyledüğüm hâlâ yevmî birer bucuq [41r] aqçe ile icâr olunan ḥavlu ve kenîfî başqa altı ve üstli / iki bâb müte'ehhilîn oṭalarımı, ve yine mahrûse-i Üsküdar'da / zikr olunan Kefçe Mahallesi'nde vâqî' bir tarafı merḥûme Raḥîme / Hâtûn Vaqfı olan menzil ve bir tarafı Pîrî Bey / Vaqfı ve bir tarafı yine kendi mülküm ve bir tarafı tarîq-i / hâşş ile maḥdûd her biri birer aqçeye icâr olunan / taḥtânî iki bâb beyti ve şoffaları ve ḥavluyı müşterek / bi'r-i mâ'i muḥtevi merḥûme-i mezbûre Raḥîme Hâtûn / vereşesinden yigirmi altı biñ aqçeye iştirâ ve qabẓ ve def'-i semen [41v] eyledüğüm mülk menzîlümü ve yine mahrûse-i Üsküdar'da mârrû z-zikr / Kefçe Mahallesi'nde vâqî' bir taraftan İshâq Âğâ mülki ve bir taraftan / ḥammâmıbaşılıqdan çıqma Ahmed Âğâ mülki ve bir taraftan tarîq-i / hâşş ile maḥdûd dâḥiliyyesi dört bâb fevqânî ve üç / bâb taḥtânî beyti ve ḥammâm ve bi'r-i mâ ve furun ve kenîfî ve ḥâriciyyesi / üç bâb fevqânî ve iki bâb taḥtânî beyti ve kebîr âḥûrî / ve bi'r-i mâyı ve kenîfî ve kebîr ḥadîqayı ve içinde dolâb qapusını / ve bir büyük bostanı muḥtevi olub yevmî sekiz aqçe-i mü'eccele / ta'yîn eyledüğüm müşârûn ileyh qapû âğâsı Ahmed Âğâ'dan dört...

Neka se od prihoda vakufa, od dana datacije vakufname, daju dnevno po dvije akče mojim oslobođenim robovima, i muškim i ženskim. Neka se daju po četiri akče dnevno mojoj glavnoj oslobođenoj robinji Bedrimah, jednoj između njih, kao i drugoj oslobođenoj robinji Bedrimah. Kad jedno od njih dvoje umre, neka se njihova dužnost dodijeli njihovoj djeci i njihovim potomcima po direktnoj liniji. Kad se loza ugasi, neka se ta posebna služba pridoda vakufu.

Također neka se od mog vakufa dnevno još po jedna i po akča daje za nabavku ulja za svjetiljke mesdžida Emina Sinana u šticienom Istanbulu, te po jedna akča dnevno hatibu, šest akči dnevno muallimu u mektebu koji je ponovo izgrađen u Čengel Koyu, po dvije akče za njegovog pomoćnika (halifu), po jednu akču za prostirku i ostale slične potrepštine, po jednu akču dnevno šest mjeseci u zimskim danima za ćumur, i još da se pripremi po pet akči dnevno kako bi se svakog ramazana nabavljao ogrtač, papuče i pojas za desetoro siromašne djece kojoj treba pomoć.

Neka mutevelija mog vakufa, kad zatreba, obnavlja i održava bunar koji sam iskopao kao i česmu koju sam postavio kod Husejin-agine džamije na Tavuk Pazaru u šticienom Istanbulu. Neka se nadgledniku (naziru) vakufa za nadzor dnevno daju po tri akče.¹⁴ Neka se muteveliji vakufa dodijeli deset

14 [42r] biñ iki yüz yetmiş iki qıṭ'a riyālī gürüşa iştirā ve qabḫ / ve def'-i semen olunan mülk menzilümü, ve yine Dülbendci Hüsām / Maḥallesi'nde vāqı' bir tarafından ba'zen Şāra nām Ermeniye / ve ba'zen Murād nām Ermeni ve ba'zen Nāzlı nām Ermeni mülkleri / ve bir tarafından Aḥmed Bey Vāqı ve bir tarafından ba'zen Ḥadice Ḥātūn / ibneti Süleymān ve ba'zen Odabaşı Fazlı mülkleri ve bir tarafından / ṭarīq-i 'āmm ile maḥdūd her biri birer bāb tahtānī oṭaları / müştemil olub ḥālā birer aqçe ile icār olunan on iki bāb / müte'ehhilin ve iki bāb fevqānī oṭaları muḥteṭvī olub [42v] ḥālā yevmī ikişer aqçeye icār olunan iki bāb müte'ehhilin / oṭalarını muḥteṭvī el-Hāc Receb bin Fazlı nām kimesneden / iki biñ altı yüz riyālī gürüşa iştirā ve qabḫ ve def'-i semen / eyledügüm 'aqārımı ḥasbeten li-llāhi te'ālā vaqf-ı şāḥiḥ-i şer'ī ve ḥabs-i / şarīḥ-i mer'ī ile vaqf ve ḥabs edüb şöyle şart eyledüm ki: / Mādām-ki ḥayātda olam vaqfuma kendüm mütevellī olub keyfe mā-yeşā / ve aḥtār kendüm mutaşarrıf ve daḥl u ḥarcında müstaqil olam. Vefātumdan soñra / tevliyet-i mezbūr babalığum 'Osmān Āğāya ve evlād-ı evlād-ı evlādına / ve evlād-ı evlād-ı evlādına meşrūṭa ola ve Alay Köşkī [43r] altında olan ol menzile vālidem olan 'umdetü l-muḥadderāt / Kerīme Ḥātūn benüm ile ma'an sākine olub ikimüzün vefātından soñra / ol menzil icāre-i mu'accele ve yevmī sekiz aqçe-i mü'eccele ile icār / olunub andan ḥāşıl olan mu'acceden muqaddemā nuqūd / vaqfumdan aldığum beş biñ gürüş deyn edā ve ifā olunub / nuqūd-ı vaqf anuñla tekmil oluna ve işbu tārīḥ-i vaqfiyye güninden / maḥşül-ı vaqfdan 'uteqā ve atıqātumuñ zükür ve ināşından / her birine günde ikişer aqçe vērilüb ancaq içlerinden / baş mu'teqam Bedrimāha ve ikinci mu'teqam olan [43v] diger Bedrimāha yevmī dörder aqçe vērile ve ikiden / biri fevt olduqda ānuñ vazīfesi evlādına ve evlād-ı / evlādına ve evlād-ı evlād-ı evlādına bañnen ba'de bañnin / vērilüb ikisinin daḥī evlādı munqarız olduqda

akči, vakufskom pisaru za službu dnevno četiri akče a osobi koja prikuplja prihode (džabiji) dnevno pet akči. Ranije sam uvjetovao da nadglednik (nazir) vakufa bude dvorski čehaja a sada odustajem od toga, te uvjetujem da naziri budu osobe u zvanju kapuage. Zadužujem ih također da za moj vakuf rade i nadgledaju ga, kako to i treba; neka svake godine pregledaju vakufske finansije zajedno sa kontrolorom (mufettišom) vakufa časnih harema, Mekke i Medine. Neka se ne otpušta sa funkcije onaj koji se očigledno brine za vakuf kao što sam i ja za muteveliju postavio svog očuha koji je pouzdan, odgovoran i ustrajan. A ako neka od vakufskih nekretnina bude slobodna, neka se odmah izda pod zakup, a novac od zakupa neka se stalno čuva kod mutevelije. Neka se nekretnine i objekti na ruševnim mjestima, otkupe za vakufe. Ako od tih nekretnina bude viška prihoda, neka se dopune primanja ostalih robova koje sam oslobodio i neka se za njihove službe izdvaja do četiri akče dnevno. Neka se u vakufnami, koju sam ranije dao da se sastavi, unesu nepromjenjivi uvjeti, koji su kao i raniji, pravno validni, i neka se po njoj postupa.

Ako neko nakon nekog vremena promijeni nešto u njoj, onda se neće po tome postupati nego će se postupati prema uvjetima koji su već spomenuti.

Osim svega navedenog, tu je i mjesto koje sam halal imetkom kupio od muftije Ali-efendije i platio ga 200 srebrenih groša (*riyali kuruş*) za javnu predavaonicu (dershanu) u Rumelijskom vilajetu, Bosanskom ejaletu, u kasabi Mostar, čije su granice poznate i stanovništvu i komšijama. Zgrada koja se nalazi na tom mjestu pripada spomenutom Ali-efendiji i nema potrebe da se opisuje i navode njene granice. Izdvojio sam najbolje od svoje imovine 220.000 akči,¹⁵ te sam, radi opće koristi, halal imetkom kupio sljedeće:

ol vazîfe-i / mahşûl vaqfa zamm oluna ve yine vaqfumdan günde bir bucuq / aqçe dahî mahrûse-i İstanbul'da Emîn Sinân Mescidinüñ / qanādîli yağına ve yevmî bir aqçe dahî [...] ve yevmî / birer aqçe dahî haţîbine vërile ve Çengel Köyi'nde / müceddiden binâ eyledigüm mektebüñ mu'allimine dahî günde altı aqçe [44r] ve halîfesine altıda iki aqçe ve haşîr ve sâ'ir levâzımına / bir aqçe ve eyyâm-ı şitâda altı ay şıbyân için kömüre / günde bir aqçe ve her Ramaţan'da on nefer faqîr ve muhtâc şıbyâna / qapama ve pabuç ve quşaq alınmaq için dahî yevmî beş / aqçe i'dâd oluna ve mahrûse-i İstanbul'da Tavuq / Pazarı'nda Hüseyn Âgâ Câmî'i'nde hafr eyledigüm quyu ve vaz' / eyledigüm musluğun ta'mîr ve meremmeti ve işlâhı lâzım olduqça / benüm evqâfuma mütevellî olan kimesne ta'mîr ve meremmet êde ve nâzır-ı / vaqfa günde cihet-i nezâret yevmî üç aqçe vërülüb ...

- 15 [44v] ve mütevellî-yi vaqfa günde on aqçe ve kâtib-i vaqfa günde dört aqçe / vazîfe dahî vërülüb ve câbiye yevmî beş aqçe vazîfe vërile / muqaddemâ nâzır sarây kethüdası ola deyu şart eylemişdüm hâliyen / ol şartdan rücû' êdüb nezâreti Qâpû Âgâsı olanlara / şart eyledüm anlar dahî benüm bu vaqfuma kemâ yenbağî taqayyüd / ve nezâret êdüb her sene vaqfuñ muhâsebesin / Müfettiş-i Evqâf-ı Haremeyni Şerîfeyn ile ma'an görüb vaqfa / mütevellînün himâyeti zâhir olduqça 'azl olmaya zîrâ bir emîn / ve mütedeyyin

- dva sveska djela *Tafsīr Qāḍī*,
- jedan svezak djela *Tafsīr madārik* od Nasafija,
- jedan svezak djela *Maṣābiḥ*,
- jedan svezak djela *Maṣāriq*,
- jedan svezak djela *Hidāya*,
- jedan svezak djela *Ṣadr al-ṣarīʿa*,
- četvrti i sedmi svezak djela *Buḥārī*,
- djelo iz tedžvida na turskom jeziku *Risāla munğiyya*,
- drugi svezak djela *Kanz ġawāhir*,
- jedan svezak djela *Durar ġurar*,
- u jednom svezku djela *Kāfiya*, *Miṣbāḥ* i *ʿAwāmīl*,
- u jednom svezku djela *Šarḥ Kāfiya* i *Šarḥ Buḥārī*,
- u jednom svezku djelo koje je napisao *al-ʿAynī*,
- jedan svezak djela *Nasab nabiyy ʿalayh al-salām* na arapskom jeziku,
- jedan svezak djela *Šarḥ Širʿat alislām* od Sayyid ʿAlija,
- tri sveska djela *Ṭabaqāt Šaʿrānī*,
- jedan svezak djela *Šaqāyiq*,
- jedan svezak djela *Muḥtār Šihāḥ*,
- jedan svezak djela *Fatāwā alUskūbī*,
- jedan svezak djela *Kanz aldaqāyiq*,
- u jednom svesku sljedeća djela - *Ḥayāt alḥayawān*, *Kitāb alaṭwāl* – *Šarḥ Talḥiṣ* i *Kitāb Širwānī Ḥāšiya Qāḍī*,
- sedmi svezak djela *Buḥārī*,
- drugi svezak djela *Šarḥ alBuḥārī* od Kermānija,
- jedan svezak djela *Luġat Niʿmatullāh*,
- jedan svezak djela *Mufīd Šarḥ Pand ʿAṭṭār*,
- treći svezak djela *Šarḥ Qudūrī* od Ḥaddādija,

ve müstaqīm babaluġum mütevellīʾi naṣb eyledüm [45r] ve vaqf-ı ʿaqārātumdan maḥlūl düşüb ol maḥlūl / icāre-i muʿaccele ile vērilib ol aqçe yed-i mütevellīde / maḥfūz ṭurub düşen yerlerden vaqf içün / ʿaqārāt ve musaqqafāt alub ol ʿaqārātđan / faẓla qalursa sʿāir āzādłularumuñ daḥī vazīfeleri / yevmī dörder aqçeye varınca tekmīl oluna ve muqaddemā / taḥrīr ʿetdirdiġüm vaqfiyyede taṣīr olunub tebdīl olunmayan / şurūt ke-l-evvel merʿī olunub ānuñla ʿamel / oluna meġer kim baʿde zamān¹⁰ içinden birini [45v] taġyīr ʿedem ol zamān ʿamel olunmayub mercūʿun ileyh / olan şurūt ile ʿamel oluna ve bunlardan ma-ʿadā / Vilāyet-i Rumeliʾnde Bosna Eyāletiʾnde Qaṣaba-i Mostārʾda / Müfti ʿAlī Efendiʾden iki yüz riyaīlī ġurūṣa ders-ḥānelik / içün iştirā ve qabẓ ve defʿ-ı semen eyledüġüm ledā-l-ahālī / ve l-cīrān maʿlūmu l-ḥudūd ve l-ḥiṭān maḥallinde bānisi mezbūr / ʿAlī Efendiʾye intimāʾ ile taḥdīd ve tavşīfden müstaġnī / olan mevẓiʾi ve maḥẓ-ı māl ve aṭeyb-i menālümđen / iḥrāc eyledüġüm iki yüz yigirmi biñ aqçeyi ve anda ifāde...

- jedan svezak djela *Ḥamsa Niẓāmī*,
- jedan svezak djela *Luġat Mawlānā* [...],
- jedan svezak djela *Layla wa Maġnūn* od Mollā Ġāmīja,
- jedan svezak djela *Anfa' almasā'il*,
- jedan svezak djela *Ṭibb nabawī*,
- jedan svezak djela *Risāla Šuġā'*,
- jedan svezak djela *Risāla Ḥayalī Manṭiqī*,
- jedan svezak djela *Ḥašiya Šarḥ 'aqā'id* čiji je autor Mawlānā Kastalī,
- u jednom svesku djelo *Nāma 'Ayšī-yi Fārisī*,
- jedan svezak djela *Quṭbuddīn Risālesi, Manṭiqī*,
- jedan svezak djela *Šarḥ Šamsiyya*,
- jedan svezak djela *Šarḥ alKāfiya* čiji je autor 'Išāmuddīn, *Ta'rīfāt, Ḥašiya*¹⁶ *alKastalī, Risāla Kalāmīya, Šarḥ Qaṣīda alBurda* čiji je autor Mušannifak i djelo *'Ilm Firāsa*,
- u jednom svesku djelo *Nūr al-yaqīn*,
- u jednom svesku djelo *Tafsīr šarīf* na perzijskom,
- u jednom svesku djelo *Tarġīb wa Tarhib*,
- u jednom svesku djelo *Tafsīr Abū al-Lays*,
- u jednom svesku djelo *Tarġama Mašāriq*,
- u jednom svesku prevod djela *Miftāḥ al-ġinān*,
- u jednom svesku djelo *Manāqib Abū Ḥanīfa*,
- u jednom svesku djelo *Ġāmi' kabīr*,
- u jednom svesku djelo *Maġma' albaḥrayn*,
- u jednom svesku djelo *Luġat* čiji je autor Lutfī Čalabī,
- u jednom svesku djelo *Nafahāt al-uns*,
- u jednom svesku djelo *Manāqib Mawlānā*,
- u jednom svesku djelo *Šarḥ Šir'a*,
- u jednom svesku djelo *Kitāb al-aḥlāq*,
- u jednom svesku djelo *Tarġama Wiqāya*,
- u jednom svesku djelo *Nigāristān*,
- u jednom svesku djelo *Durar ġurar*,
- u jednom svesku djelo *Šawahid alnubuwwa*,
- u jednom svesku djelo *Gulistān* čiji je autor Šam'ī Čalabī,
- u jednom svesku djelo *Hayāt al-qulūb*,

16 Vjerovatno *Ḥašiya 'alā Šarḥ al-'aqā'id al-nasafiya*.

- u jednom svesku djelo *Mawāhib al-aḥlāq*,¹⁷
- u jednom svesku djelo *Kitāb Halawīyāt*,
- u jednom svesku djelo *Ayyuha alwalad*,
- u jednom svesku djelo *Ta'lim muta'allim*,
- u jednom svesku djelo *Tarğama Fiqh alakbar*,
- u jednom svesku djelo *Ṭarīqa muḥammadiyye*,
- u jednom svesku djelo *Fiqh al-akbar*,
- u jednom svesku djelo *Gulistān*,
- u jednom svesku djelo *Waṣiyyat Imām al-a'zam*,
- u trideset svezaka *Ağzā šarīf*,
- u jednom svesku djelo *Kalām Qadīm Rabbānī*.

U spomenutom Mostaru u javnoj predavaonici (dershani) proučavat će se, učiti i koristiti (ovi rukopisi), bez iznošenja na drugo mjesto. Osim toga, u štićenom Konstantinopolju u časnoj džamiji Emina Sinana za koju sam od sultana dobio dozvolu za minber (za obavljanje džume i bajram-namaza),

17 [46r] ve istifāde olunmaq içün ḥelāl mālūm ile iştirā eyledigüm / işbu iki cildde bir Tefsīr-i Qāḍī ve bir cildde bir Tefsīr-i / Medārik-i Neseḫī, ve bir cildde bir Meṣābīḥ ve bir cildde / bir Meṣārīq ve bir cildde bir Hidāye ve bir cildde bir Ṣadru ṣ-ṣerī'a / ve Buḥārīnūn bir cild-i rābī'i ve bir daḥī cild-i sābi'i ve tecvīdde / Türkī bir Risāle-i Münciye ve bir cild-i ṣānī Kenz-i Cevāhir ve bir cildde / bir Dürer-i Ğurer ve bir cildde bir Kāfiye Miṣbāḥ ve 'Avāmil / ve bir cildde bir Ṣerḥ-i Kāfiye ve Ṣerḥ-i Buḥārī ve bir cild-i 'Aynī / ve 'Arabī bir cild Neseb-i Nebiyy 'aleyhi s-selām ve bir cildde Seyyid 'Alī [46v] Ṣerḥū Ṣir'ati l-İslām ve üç cild Ṭabaqāt-ı Ṣa'rānī / ve bir cildde Ṣaqāyīq ve bir cildde Muḥtār-ı Ṣīḥāḥ / ve bir cildde Fetāvā-yı Üskübī ve bir cildde Kenzū d-daḡāyīq / ve bir cildde Ḥayātü l-Ḥayevān ve Kitābü l-Eṭval Ṣerḥ-i Telḥīṣ / ve Kitāb-ı Ṣīrvānī Ḥāṣiye-i Qādī iki cildde ve Buḥārīnūn cild-i / sābi'i ve Ṣerḥ-i Buḥārī'nūn Kirmānī cild-i ṣānisi bir cild Lüḡat-ı / Ni'metullāh ve bir cild-i Müfīd Ṣerḥ-i Pend-i Aṭṭār ve Qudurī Ṣerḥi'nūn / Ḥaddādī cild-i sāliṣi ve bir cild Ḥamse-i Nizāmī ve bir cild Lüḡat-ı / Mevlānā [...] ve bir cild Leylā ve Mecnūn-i Monlā Cāmī ve bir cild [47r] Enfā'u l-Mesā'il ve bir cild Ṭıbb-ı Nebevī ve bir cild Risāle-i Ṣucā' / ve bir cild Risāle-i Ḥayālī Mantıqī ve bir cild Ḥāṣiye-i Ṣerḥ-i Aqā'id-i / Mevlānā Kestelī ve bir cildde Nāme-i 'Ayṣī-yi Fārisī ve bir cild / Quṭbuddīn Risālesi Mantıqī ve bir cild Ṣerḥ-i Ṣemsiyye ve bir / cild Ṣerḥ-i Kāfiye-i 'İsāmuddīn ve Ta'rīfāt ve Ḥāṣiye-i / Kestellī ve Risāle-i Kelāmiyye ve Ṣerḥ-i Qaṣīde-i Bürde-i ve Muṣannifek / ve 'İlm-i Firāset bu mecmū'i bir cilddedür ve bir cildde Nūru / l-Yaqīn ve bir cildde Fārisī Tefsīr-i Ṣerīf ve bir cildde / Terḡīb ve Terḥīb ve bir cildde Tefsīr-i Ebū l-Leyṣ ve bir cildde [47v] Tercüme-i Meṣārīq ve bir cildde Miftāḥü l-cinān tercümesi / ve bir cildde Menāqıb-ı Ebū Ḥanīfe ve bir cildde Cāmī-i kebīr / ve bir cildde Mecma'ü l-baḡreyn ve bir cildde Lüṭfī Çelebī / Lüḡati ve bir cildde Nefāḡātü l-Üns ve bir cildde Menāqıb-ı / Mevlāna ve bir cildde Ṣerḥ-i Ṣir'a ve bir cildde Kitābu / l-aḥlāq ve bir cildde Tercüme-i Viqāye ve bir cildde / Nigāristān ve bir cildde Dürer-i Ğurer ve bir cildde / Ṣevāhidü n-nübüvvet ve bir cildde Gülistān-ı Ṣem'i Çelebi / ve bir cildde Ḥayātü l-qulüb bir cildde Mevāhibü l-aḥlāq ...

uvakufio sam Mushaf iz kojeg će se učiti, bez iznošenja na neko drugo mjesto.

Također, tu su i dvije odaje na sprat, četiri prizemne odaje, drvena veranda, šadrvan, dva bunara s vodom, prostorija za kupanje (magsel), konjušnica, dva nužnika, te bašta sa stablima voća i drvećem koje ne daje plodove u mahali Karabaš u štićenom Konstantinopolju. Oni se graniče sa zidinama stare utvrde [Konstantinopolja], zatim posjedom hamala Mehmeda, posjedom Mehmed-baše, posjedom Tašćioglu Ahmed-bega, posjedom berbera Mahmuda, posjedom telala Ibrahima, privatnim putem, vakufskim konakom čiji je prihod namijenjen siromasima u Časnoj Medini, zatim posjedom Hadži Ahmeda, posjedom Salihe-hatun, posjedom izvjesnog Engurulu Ibrahima, vakufom za Časnu Medinu, vakufskim stanom koji uživa imam u mahali Bali-age. (Na toj lokaciji) je i moj privatni stan koji sam kupio i isplatio 1.450 srebrenih groša izvjesnom hadži Ahmedu.¹⁸ (Sve navedeno) sam zarad Uzvišenog Boga uvakufio na šerijatom ispravan način, a zatim sam uvjetovao sljedeće:

Neka se spomenuti novci iz ruke mutevelije ne daju nikome izvan kasabe, bez nadzora i znanja svih koji se izdržavaju iz prihoda vakufa, niti bez čvrstog zaloga, pouzdanog jemca, niti da se posluje s onim koji uživaju u raskoši i koji su bogati.

Neka se ostvari zarada i podmire troškovi na temelju proračuna vraćanjem 11 i jednu kovanicu (pul) na uložених 10; Od onog što pretekne od

18 [48r] ve bir cildde Kitāb-ı haleviyāt ve bir cildde Eyyühe / l-veled ve bir cildde Ta'lim-i müte'allim ve bir cildde Tercüme-i / Fıḫu l-ekber ve bir cildde Tārīqat-ı Muḥammediyye ve bir cildde / Fıḫu l-ekber ve bir cildde Gülistān ve bir cildde Vaṣiyyet-i / İmāmu l-a'zam ve otuz cildde otuz Ecza-yı Şerīf / ve bir cildde Kelām-ı Kadīm-i Rabbānī. Mārru z-zīkr qaşaba-i / Mostār'da vaqf eyledügüm ders-hānede qırā'et / ve tilāvet ve ifāde vü istifāde edüb āher yere / götürülmemek üzere ve bir cildde daḫī Kelām-ı Qadīm [48v] maḥrüse-i Qostantīniyyede izn-i pādīşāhī ile vaż'-ı minber / eyledügüm Emīn Sinān Cāmi'-i Şerīfinde tilāvet olunub / āher yere götürülmemek üzere ve yine maḥmiyye-i Qostantīniyye'de / Qarabaş Maḥallesi'nde vāqi' bir taraftan ba'zen cidār-ı hışn / ve ba'zen Hammāl Meḥammed mülki ve bir taraftan ba'zen Meḥammed Beşe mülki / ve ba'zen Taşcıoğlu Aḥmed Bey mülki ve ba'zen Berber Maḥmūd / mülki ve ba'zen Dellāl İbrāhīm mülki ve ba'zen tārīq-i / ḥaşş ve bir taraftan ba'zen Medīne-i Münevvere fuqarāsına / meşrūta vaqf menzil ve ba'zen El-ḥācc Aḥmed mülki ve bir [49r] taraftan ba'zen Şāliḫa Ḥātūn mülki ve ba'zen Engürülü / İbrāhīm nām kimesne mülki ve ba'zen Medīne-i Münevvere vaqfi / ve ba'zen Bālī Āğā Maḥallesi imāmeti yedinde olan vaqf / menzil ile maḥdūd iki fevqānī oda ve dörd taḥtānī / oda ve bir taḥtā-puş ve bir havz ve iki şu quyusu ve bir / maḡsel ve bir āḫūr ve iki kenīf ve ḥadīqa ve eşcār-ı / müsmire ve ḡayr-i müsmireyi ve muḥavvatayı muḥtevi el-Hāc Aḥmed / nām kimesnede biñ dörd yüz elli riyāl ḡurūşa / iştirā ve qabz ve def'-i şemen eyledügüm mülk menzilümi ...

ostvarene dobiti, prihoda usjeva i uvećanja postotka neka se za službu daje po jedna akča dnevno svakom od imama u trideset časnih džamija koje se nalaze u spomenutoj kasabi (**Mostaru**) pod uvjetom da prisustvuju predavanju četiri dana u sedmici. Nakon predavanja neka muderris (učitelj) prouči dovu - svako od njih neka po tri puta prouči časnu suru Ihlas i jedanput Fatihu i dovu. Onaj muderis koji drži javno predavanje u dershani (predavaonici) dobit će za službu 20 akči dnevno i on će izlagati još i učenicima, ali onaj koji bude muderis treba dobro poznavati nauku o tumačenju Kur'ana ('ilm-i tefsir), tradiciju (hadis), obredoslovlje (fikih) i ostale nauke; i neka mu ne bude nepoznata nijedna od korisnih nauka ('ulūm-ı nāfi'a). Neka uobičajeno svake sedmice subotom i nedjeljom, srijedom i četvrtkom učenicima drži javno predavanje (ders-i 'āmm) iz svake nauke a pri kraju predavanja neka meni ubogome prouče hajr-dovu.

Neka javno predavanje drži spomenuti Ali-efendi koji je sada muftija u Mostaru, i dokle god je u životu, neka se drugom ne daje ta služba. Nakon njegove smrti neka se ispituju oni koji to zaslužuju i neka se ona dodijeli najučenijem, najbogobojaznijem i najboljem.

Muteveliji Džennetiću (Cennetzāde) Mahmudu Čelebiju neka se dnevno daje po šest akči, džabiji Osmanu četiri akče, a pisaru, vrataru (bevvāb) i bibliotekaru (hāfiz-ı kütüb) – svakome od njih dnevno po dvije akče.¹⁹

Neka se sačuva po jedna akča dnevno za popravku (oštećenih rukopisa) knjiga, veriga i bakrača. I neka se još jedna akča daje za popravku medrese.

19 [49v] ḥasbeten li-llāhi te'ālā vaqf-ı şāhīh-i şer'ī ve ḥabs-i şarīh-i mer'ī / ile vaqf ve ḥabs idüb şöyle şart eyledüm ki: Meblağ-ı mezbūr / anda cümle mürtziqanun nezāret ve ma'rifeti ile mütevellī / yediyle rehn-i qavī ve kefil-i melī veyāhūd ikisinden / biri ile mün'am ve mütemevvil kimesneler mu'āmelesiyle hāric-i qaşabada / kimesneye vērūlmeyüb onı on bir ve bir pul hīsābı / üzere istirbāh ve istiğlāl olunub ḥāşıl olan / ribh u ğalle ve nemā fażlasından qaşaba-i mezbūrede vāqı' / otuz cevāmī-i şerīfenün imāmlarınun her birine yevmī [50r] birer aqçe vazīfe vērülüb şol şartla ki / haftada dört gün derse ḥāzır olub oquduqdan şöñra / müderris olan du'ā edüb her biri üçer İhlāş-ı şerīf ve bir Fātiha-i şerīfe oquyub du'ā edeler ve ol / ders-hānede ders-i 'āmm eden müderris daḥī günde / yigirmi aqçe vazīfe vērülüb ol daḥī tālibīne ifāde / éde ammā müderris olan kimesne 'ilm-i tefsir ve ḥadīs-i şerīf ve fīqh ve sāyir-i 'ulūmı bi-esrihā bilüb 'ulūm-ı nāfi'adan birinde rācil olmayub haftada mu'tād [50v] üzere cum'a-ertesı ve pazar ve çeḥār-şenbe ve penç-şenbe / günlerinde tālibīne her 'ilimden ders-i 'āmm edüb / aqīb-i dersde bu faqire du'a-i bi-l-ḥayr edeler ve ḥālā / Mostār müftisi olan mezkūr 'Alī Efendī ders-i 'āmm / olub mādāmki ḥayātda ola āḥar kimesneye vērilmeye / vefātından şöñra müsteḥaqq olanlar imtiḥān olunub cümleden / a'lem ve edyen ve aşlahına vērile ve mütevellī olan Cennet-zāde / Maḥmūd Çelebī'ye yevmī altı aqçe ve cābī olan 'Osmān'a dört / aqçe ve kātib ve bevvāb ve ḥāfiz-ı kütübün her birine yevmī ikişer aqçe ...

A ako nema potrebe za popravkama, ili ako preostane novca, neka se uz znanje muderisa kupe važnije knjige i neka se pridodaju ostalim knjigama. Nakon toga od akči koje se prihoduju, dat će se godišnje u noći Kadr tridesetorici imama po 20 akči. Potom će se dati za trošak pravljenja halve po četiri stotine (400) akči, a onima koji peku halvu po 80 akči. U spomenutoj noći halva će se praviti u predavaonici (dershani), a imami i ostali prisutni neka jedu i uče dove za mene i moje roditelje.

Ako od vakufske dobiti ostane 1.580 akči, neka na početku godine na skupu u javnoj predavaonici (dershani) koji sazove muderis budu svi koji se izdržavaju od prihoda vakufa, neka dovedu upravitelja (muteveliju) i neka se, uz znanje svih prisutnih, izvrši obračun u pisanoj formi.

Nakon što se obračun pregleda, potpisat će ga pokrajinski defterdar (*vilāyet efendisi*) i pečatom ovjeriti. Od akči koje preteknu nakon ostvarene dobiti nek se kupe knjige koje su potrebne i neka se pridodaju knjigama koje su ranije kupljene.²⁰

Svi spomenuti vakufi mjesec dana prije datuma pisanja ove knjige predani su spomenutom muteveliji. On će raspolagati tim objektima i prihodima gotovog novca na način kako to rade i druge mutevelije, a na ime službe upravljanja vakufom (tevlījet) mjesečno će izuzimati 180 akči. Nakon što je spomenuti mutevelija potvrdio da je istinito ono što se detaljno navodi i objašnjava u pisanoj odluci, spomenuti vakif Ahmed-aga, koji je još uvijek živ, obznanio je da se predomislio i povukao riječ po pitanju vakufa, na sljedeći način:

Prije svega, uvakufljenje nekretnina je ispravno (sahih) prema stavu trojice imama. Međutim, prema Imami-Azamu, neopozivost/ izvršnost vakufa je ispravna samo u slučaju da vakif posjeduje (predmet uvakufljenja) i ima korist od vakufa. Prema mišljenju trećeg imama, uvakufljenje je u cijelosti ništavno (ako vakif odustane od uvakufljavanja). Prema nekim vjerskim

20 [51r] vērülüb ve günde birer aqçe daḥī meremmāt-ı kütüb ve şirā’i / resen ve baqraç içün hıfz oluna ve bir aqçe daḥī medrese / meremmātına vērile ve meremmāt iqtizā étmeyüb yāḥūd / aqçe ziyāde olursa anuñla müderrisün ma’rifetiyle mühim / olan kitāblar alunub ol bir kitāblara zamm oluna ve bunlardan şöñra / ḥāşıl olan aqçeden senede Qadir Gêcesi’nde otuz nefer / imāma yigirmişer aqçe vērülüb ve dörder yüz aqçe daḥī / ḥelvā ḥarcına vērülüb ve seksen aqçe daḥī ḥelvā pişürene / vērülüb leyle-i mezkûrede ol ders-ḥānede ḥelvā pişüb [51v] ol imāmlar ve sāyir bulunan kimesneler tenāvül édüb / benüm ve vālideynüm içün du’ā edeler ve murābahadan / biñ beş yüz seksen aqçe qalur sene başında cümle/ mürteziqa mütevellīyi ders-ḥāneye götürüb müderris / meclisinde cümleñün ma’rifeti ile muḥāsebesi yazulub / görüldükden şöñra vilāyet efendisinden imzalanub / ve mühürledüb faẓla qalan murābaḥa aqçesinden murād / olunan kitāblar iştirā olunub mukaddemā iştirā olunan / kitāblaruma zamm oluna deyu cümle evqāf-ı mezkûreyi...

autoritetima, uvakufljavanje objekta na zemljišnoj parceli, u korist druge strane nije ispravan. Prema nekim autoritetima, uvakufljavanje knjiga nije dozvoljeno. Što se tiče uvakufljavanja novca, budući da prema mišljenju trojice poznatih imama, tako nešto nije šerijatski dozvoljeno, odustao sam od svih vakufa, osim vakufa koji sam već prije dao muteveliji da ga legalizira.

Neka mi spomenuti mutevelija preda sve ono od čega sam ranije odustao, izuzev vakufa koji su već registrirani. Na temelju prava na vlasništvo, tražim da mi (mutevelija) stavi na raspolaganje i upravljanje 80 akči koje su preostale iz plaće od 180 akči što je uzeo na ime mjesečne službe upravljanja. Nakon ispitivanja mutevelija se suprotstavio odgovarajući da je on u pravu, te su (mutevelija i vakif) otpočeli parničenje. Spomenuti mutevelija je rekao: iako je sve onako kako je izložio spomenuti vakif, ipak, prema drugom imamu, uvakufljenje nekretnina je ispravno i neopozivo pod uvjetom da je vakif uvjetovao da koristi od vakufa pripadaju njemu. Također, uvakufljavanje zgrade je prema mišljenjima nekih učenjaka ispravno, kao što je i uvakufljavanje knjiga prema uglednim autoritetima dopušteno. Budući da je uvakufljavanje novca šerijatski dopušteno, prema predaji Ensarije koja potiče od poštovanog imama Zufera, na temelju njegovog mišljenja tražim sudsku odluku (hukm) za neopozivost uvakufljenja nekretnina i ispravnost ostalih uvakufljenja.²¹ Ostatak od 80 akči na ime plaće je moja čista zarada.

21 [52r] mütevellî-yi mezbûre târîh-i kitâbdan bir ay muqaddem teslîm ve ol dâhî / qabz u tesellûm ve sâ'ir evqâf mütevellîleri taşarruf ve ol nuquduñ / ğallesinden vazîfe-i tevliyet deyu bir ayda yüz seksen aqçe qabz / eyledi deyüb vâqıf-ı mûmâ ileyh Aĥmed Âġâyı taqrîr-i meşrûhında / mütevellî-yi mezbûr taşdıq ve qaziyye beynlerinde öyle oldığını tahqîq / êtdükden şoñra vâqıf-ı müşârûn ileyh lâ-zale beyne l-enâm / müşârûn ileyh da'vâ-yı rücû'a şurû' êdüb evvelâ vaqf-ı aqâr / egerçi 'inde l-e'immeti s-selâse şahîhdür lâkin 'inde l-İmâmi l-a'zam / şîhhat lüzümü müstelzim olmadığından mâ-'adâ vâqıf menâfi'-ı vaqfı [52v] kendiyê şart êdicek 'inde l-imâmi s-sâliş vaqf bi l-küllîye bâtl / olub ve vaqf 'arşa üzerinde olan binânun cihet-i / uĥrâya vaqfı 'inde ba'z-i meşâyih ġayr-i şahîh ve vaqf-ı kütüb dâhî / ba'z-i meşâyih qatında ġayr-i câ'iz ve vaqf-ı nuqud ise 'inde l-e'immeti / s-selâseti l-ma'hûde meşrû' olmadığına binâ'en cümleden vâqfından / rücû' eyledüm, mütevellî-yi mezbûr evvelden tescil êtdirdüğüm vaqfdan / mâ-'adâ mecmû'ından dâhî qasr-ı yed êdüb baña teslîm eylesün / mülkiyet üzere zabt u taşarruf ve mütevellî-i mezbûrün bir ayda / vazîfe-i tevliyet deyu aldıġı yüz-seksen aqçenün ecr-i mişlinden [53r] zâ'id olan seksen aqçeyi kendiden istirdâd ederin / dedükde işre l-istintâq mütevellî-yi mezbûr dâhî cevab-ı bâ-sevâba / mütesaddî olub egerçi bu cümlede hâl vâqıf-ı müşârûn ileyh / başt eyledüġi minvâl üzeredür, lâkin vâqıf menâfi'-i vaqfı / nefsine şart êtdüġi şûretde dâhî vaqf-ı 'aqâr 'inde l-imâmi s-sânî / şahîh ve lâzım ve vaqf binâ dâhî 'inde l-ba'zı l-âĥar şahîh ve vaqf-ı / kütüb dâhî meşâyih-i kirâmdan ba'z-i qatında câ'iz olub ve vaqf-ı / nuqud ise Ĥazret-i İmam Züfer'den Enşârî rivâyeti üzere / meşru' olmaġla ânuñ qavli üzere lüzüm-ı vaqf-ı 'aqâr ve şîhhat-i ...

Kada su se obratili njegovoj visosti, ovlaštenom sudiji, koji sudi po Najuzvišenijoj Knjizi i kad su zatražili sudsku presudu, njegova visost, spomenuti sudija, pažljivo je promislio o argumentaciji obiju strana.

Nakon što je sudac, znajući razilaženje po pitanju ovog uvjeta, donio presudu u korist vakufa, a na osnovu mišljenja Drugog imama po pitanju neopozivosti uvakufljavanja nekretnina i ispravnosti ostalih vrsta uvakufljavanja, koje je smatrao najispravnijim, spomenuti vakif je usmjerio govor u drugom smjeru i ovaj put otpočeo raspravu na sljedeći način: iako je spomenutom presudom utvrđena neopozivost/ izvršnost uvakufljavanja nekretnina, ostala uvakufljavanja su ispravna ali nisu neopoziva/ izvršna. Što se mene tiče, pitanje opozivanja vakufa je otvoreno, izuzev u slučaju nekretnina.

Kada je spomenuti mutevelija ponovo ispitan prilikom donošenja presude, opet je ušao u raspravu, te se u svom odgovoru po pitanju valjanosti ostalih uvakufljenja pozvao i na mišljenje ostalih imama. Ako je prema mišljenju svih imama uvakufljavanje ispravno, posebno je kod uvažene dvojice imama i ispravno i neopozivo/ izvršno nakon predaje vakufa muteveliji, a pravno mišljenje (fetva) po pitanju uvakufljavanja donosi se upravo na temelju navedenoga stava.

Kada su se ponovo obratili sudu, spomenuti sudija još jednom je razmislio o navedenom pitanju, uz podsjećanje da je fetva zbilja donesena na temelju mišljenja uvaženih imama. Sudija je presudio na temelju njihovih riječi o neopozivosti/ izvršnosti ostalih uvakufljavanja, a prethodnu presudu je donio na isti način kada je izvršio i izmjene uvjeta. Nakon toga sva uvakufljavanja su ispravna i neopoziva/ izvršna. Novi uvjeti su uvaženi, te nije ostalo prostora za bilo kakve izmjene i mijenjanja. *“Onaj ko je izmijenjen, a zna kako glasi – pa grijeh za to pada na one koji je mijenjaju; – a Allah, zaista, sve čuje i zna.”* [al-Baqara 181] Nagradu vakifu daje Allah - Živi, Darežljivi i Plemeniti.

Ovo se desilo i zapisano je u prvoj trećini časnoga mjeseca muharrema 1064. godine.

[22 11.-01.12. 1653]

*Svjedoci čina:*²²

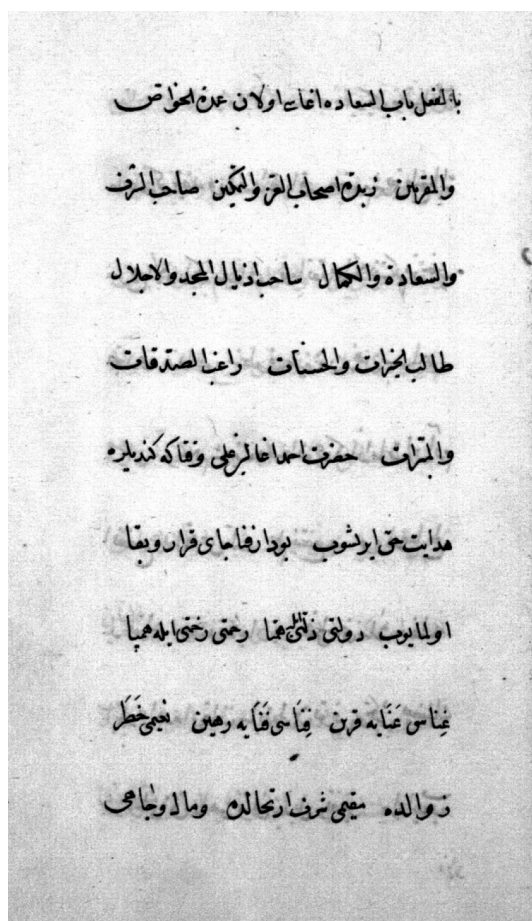
*Ahmed-aga, kapuaga, oslonac odabranih i bliskih, povjerljivih,
Hasan-aga, odobaša, najodabraniji među moćnim i utjecajnim,
Ali-aga, najbolji među bliskim odabranim glavni carski rizničar,
Davud-aga, saraj-aga, oslonac bliskih, povjerljivih,
Zulfikar-aga, najodabraniji među plemenitim i sretnim
kilerdžibašama (nadzornicima dvorske smočnice/ ostave),
Mehmed-aga, najbolji među ajanima i visokouglednim,
Halil-aga sin Nurullaha, najodabraniji među uzoritim i priličnim,
Hudaverdi Efendi, najodabraniji među kadijama,
Murteza-beg sin Helvaa, oslonac među najslavnijim i uglednim,
Ali-beg sin Islama, ponosa uglednika.*²³

22 [53v] mā-‘adā içün hükm taleb ederin ve ol ecr-i mişilden / zā’id olan seksen aqçeden dāhī zimmetüm beri olur deyu/ nizā’ édüb hākim-i muvaqqa’-i a’lā-yı kitāb hazretlerine müterāfi’an / ve faşl u hükme tālibān olduqlarında hākim-i mūmā ileyh hazretleri / dāhī tarafeynün kelāmın te’emmül édüb cānib-i vaqfı evlā / görmekle ‘ālimen bi l-ḥilāf şart-ı mezkūr ile lüzüm-ı vaqf-ı / ‘aqāra ‘alā-qavli l-imāmi s-sānī ve şihhat-i mā-‘adāya dāhī ‘alā-qavli / men yerāhu hükm étdükden sonra vāqıf-ı mezbūr ‘inān-ı kelāmını / semt-i āḡere ‘atf édüb egerçi hükm-i mezkūr ile vaqf-ı ‘aqār [54r] lüzüm buldı lākin anuñla mā-‘adā-yı evqāf ancaq şihhat bulub / lüzüm bulmadı öyle olıcaq benüm için ‘aqārdan mā-‘adā da / yine bāb-ı rücu’ meftūhdur deyu bu kerre bu vechle nizā’ édüb / mütevellī-i merqūm dāhī istintāq olunduqda cevābında ‘alā-qavli [men] yerāhu / şihhat-i mā-‘adāya hükm olunmaqla sāyir e’imme qavllerine dāhī / sirāyet édüb cümle qatında şahīḡ olmış olur şihhati ise / ‘inde l-imāmeyni l-hümāmeyn ḡuşūşan ba’de t-teslīm ile l-mütevellī / mufāriq ‘ani l-lüzüm olmayub ve vāqıfda fetvā dāhī ānlar / qavli üzeredür deyu nizā’ édüb tekrār murāfa’a olduqlarında [54v] hākim-i mezbūr dāhī bu bābda tefekkūr édüb fi l-haqıqa fetvā / dāhī ānlar qavl-i şerīfi üzere édigini tezekkūr etmekle ānlarıñ qavli / üzere lüzüm-ı mā-‘adāya dāhī hükm ve qazā-yı sābıqını bu vechile / aḡkāḡ ve tebdīl-i şurūṡı dāhī tenfīz eylediği ecilden min-ba’d / cümle evqāf-ı mezbūre şahīḡa ve lāzıme ve şurūt-ı sāniye dāhī / mu’tebere olub tebdīl ü taḡyirine mecāl muḡāl oldu *Fa-man baddalahu / ba’da mā sami’ahu fa-innamā işmuḡu* ‘alā-l-laḡīna yubaddilūnahu inna-llāḡa samī’un ‘ālīm / wa-aḡru l-waqıfı ‘alā l-ḡayyi l-ḡawādi l-Karīmi ḡarā ḡālik wa-ḡurrira fī / awā’ili l-muḡarrami l-ḡarāmi sana arba’a wa-sittina wa-alf. / Şuhūdū l-ḡāl:

23 [55r] ‘umdetü l-ḡavāşi ve l-muqarrebīn / qapū Āḡāsı Aḡmed Āḡā // zübdetü aşḡābi l-‘izzı ve t-temkīn / oṡabaşı ḡasan Āḡā // zübdetü l-muqarrebīn ḡazīnedār / -başı ‘Alī Āḡā // ‘umdetü l-muqarrebīn Dāvud Āḡā / Saray āḡāsı // zübdetü aşḡābi ş-şerefi ve l-iqbāl / kilerci-başı Zülfıqār Āḡā // zübdetü l-a’yāni ve l-eşbāḡ / Meḡemmed Āḡā // meḡḡarū l-a’yāni ḡalīl Āḡā / bin Nūrullāḡ // zübdetü l-quḡāti ḡüdāverdi / efendi // ‘umdetü l-emācidi ve l-a’yān / Murtezā Beg bin ḡelvā’i // zübdetü l-emāşili ve l-eşbāḡ / Ali Beg bin İslām.

Zaključak

Kako vidimo iz prijevoda vakufname, vakufi koje je iza sebe ostavio Ahmed-aga Mostarac sin Alijin vrlo su bogati, a posebno oni vakufi koji se nalaze podno Topkapi Saraja u Istanbulu. Pažnju privlači i vakuf knjiga koje je uvakufio u Mostaru. Zanimljivo je da Ahmed-aga u vakufnami nije naveo detaljan opis lokacije objekta koji je uvakufljen u Mostaru, a naveo je precizno lokacije svojih objekata u Istanbulu. Međutim, detaljno je naveo naslove svake od uvakufljenih knjiga. Dio tih knjiga i danas se čuva u Gazi Husrevbegovoj biblioteci, kao i u nekim drugim rukopisnim zbirkama u Mostaru.

Jedna strana iz Ahmed-agine vakufname
(TSMA. D.6927, fol. 36r)

ONE MANUSCRIPT OF THE VAKUFNAME OF THE HIGH COURT OFFICIAL AHMED-AGE MOSTAR IN TOPKAPI SARAJ

SUMMARY

The paper deals with one waqfiye from the manuscript book of waqfiyes that belongs to Kapu Agha Ahmed Agha Bosniak from 1653. The manuscript is preserved in Topkapi Saray in Istanbul (TSMA.d. 6927). In the text of the waqfiye, in addition to his waqfs in Istanbul, Ahmed Agha's waqf in Mostar is also described. It includes a lecture hall (madrasah) and a large number of books whose titles are listed. The study of the waqfiye is crucial not only for understanding the cultural life of Mostar in the middle of the 17th century, but also for understanding the historical personality of the well-known court agha Kapu Agha Ahmed Agha Bosniak.

Izvori

TSMA.d, Topkapi Saray M. Arşivi, N° 6927.

VGMA, Vakıf Kayıtlar Arşivi Defter: 575, N° 16, p. 8-12.

Literatura

Bosna Hersek Vakfiyeleri, c. 2 (2016), Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Dilberović, Alija (2018), "Buk'a medresa u Mostaru", *Hercegovina*, 17, Mostar, p. 95-123.

Fajić, Zejnil (1978), "Popis vakufnama iz Bosne i Hercegovine koje se nalaze u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu", *Anali GHB*, V-VI, Sarajevo, p. 245-302;

Hasandedić, Hifzija (1972), "Muslimanske biblioteke u Mostaru", *Anali Gazi Husrev-begove biblioteke*, 1, Sarajevo.

Hodžić, Muamer (2019), *Foča središte Hercegovačkog sandžaka*, Univerzitet u Sarajevu – Orijentalni institut, Sarajevo.

Husić, Aladin (2023), *Devşirma u Bosni (o regrutaciji Bosanaca u janjičare)*, Univerzitet u Sarajevu – Orijentalni institut, Sarajevo.

İnalçık, Halil (1997), "Kapu aghasi", u: *The Encyclopaedia of Islam*, vol. IV, E.J. Brill, Leiden.

Kadrić, Adnan; Hodžić, Muamer (2023), „Mostar Benefactors: Babusaade Agha Ahmed Agha and his Endowment“, *Vakıflar Dergisi* (60), Ankara, str. 89-106.

Kadrić, Adnan (2012), *Mostarski bulbuli: poezija mostarskih pjesnika na orijentalnim jezicima*, Fondacija "Baština Duhovnosti", Mostar.

- Karaçay Türkal, Nazire (2012), *Silahdar Fındıklılı Mehmed Ağa, Zeyl-i Fezleke (1065-22 Ca 1106/1654-7 Şubat 1695), Tahlil ve Metin*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Lavić, Osman (2010), “Rukopisi Karadoz-begove biblioteke u Mostaru”, *Anali GHB*, XXIX-XXX, Sarajevo.
- Mehmed Halife, *Târih-i Gilmânî*, İstanbul 1340.
- Süreyya, Mehmed (1308-16/1890-98), *Sicill-i Osmani*, İstanbul.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1988), *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.